

Årsrapport 2012-2013

Naturressursgruppen

Forskergruppe i naturressursrett	2
Årsrapport 2012 – 2013	2
I. Innledning	2
II. Prosjekter	2
1. Klimaprojektene	2
1.1. Prosjektet “Meeting the climate challenge: New legal instruments and issues in national and international energy and climate law”	2
1.2 Prosjektet “Adapting to climate change through land use planning and nature management: Obligations, rights, and risks”	2
2. ENERGIRETTSSAMarbeid	3
3. Utmarksprosjektet	4
3.1. “Kampen om arealene”	4
3.2. “Småkraftverk, ein studie i samarbeidstiltak i utmark”	5
3.3 Beiteprosjekt	5
3.4 “Grønt partnerskap i norsk natur- og kulturminnevern”	5
4. Vei- og ekspropriasjonsrett	6
5. “Consistency in Environmental Law” (Miljø 2015)	6
5.1. Diverse	7
6. Preventing environmental effects of products through producer responsibility	7
7. Prosjektet Implementing REDD in Tanzania (PITRO).	8
8. Tingsrett	8
III. KONFERANSER/SEMINARER	8
2012	8
09.-11. mai 2012 – “Rule of Law for Nature”	8
16. mai 2012 - “International climate change regulation: Top down or bottom up?”	9
24. oktober 2012 - “Usikkerhet og klimatilpassing”	9
5. November 2012 - “The political economy of property law”	9
2013	9
05. november 2013 - “The role of regional courts for economic integration, environmental and human rights protection”	9
12. november 2013 - “Columbia River Treaty - US\Canada, hydro electric power and flood control”	9
IV. INTERNE SEMINARER M.V.	10
2012	10
2013	12
V. Gruppens medlemmer per 31.12. 2013	14
VI. Administrasjon	15

ÅRSRAPPORT 2012 – 2013

I. INNLEDNING

Forskergruppe i naturressursrett har i 2012 og 2013 fortsatt virksomheten med mange aktiviteter, de fleste med tilknytning til de eksternt finansierte prosjektene.

Forskergruppene på fakultetet ble i 2010 evaluert av et internasjonalt panel, og gruppen fikk en positiv vurdering, med anbefaling om videreføring. I desember 2011 vedtok dekanatet å videreføre gruppen for 5 nye år. Frem til 01. april 2012 ble forskergruppen ledet av Hans Chr. Bugge. Deretter har Kirsti Strøm Bull vært leder.

II. PROSJEKTER

1. KLIMAPROSJEKTENE

1.1. Prosjektet “Meeting the climate challenge: New legal instruments and issues in national and international energy and climate law”

Prosjektet ble finansiert av Forskningsrådet (RENERGI/NORKLIMA--programmet) over 4 år med delfinansiering fra SFT/Klif og Enova. Prosjektet startet i september 2006.

Dette prosjektet ble fullført i 2011, og sluttrapport ble sendt inn til NORKLIMA-programmet i Forskningsrådet i januar 2012.

Se nærmere om dette prosjektet i årsrapporten for 2011.

Catherine Banets avhandling “Tradable green certificates schemes under EU law. The influence of EU law on national support schemes for renewable electricity generation” ble godkjent i februar 2012. Prøveforelesning og disputas fant sted 20. august.

1.2 Prosjektet “Adapting to climate change through land use planning and nature management: Obligations, rights, and risks”

Prosjektet startet i 2009 og er finansiert med kr. 4,4 mill over Norges forskningsråds program NORKLIMA.

Eivind Junker tiltrådte stipendiatstillingen i prosjektet i juni 2010. Hans tema er “Klimatilpasning i arealplanlegging etter plan- og bygningsloven”. Midtveiseevaluering ble vellykket gjennomført i desember 2011.

PhD-prosjektet til Eivind Junker dreier seg om rettslige regler for tilpassing til klimaendringer. Det konkrete rettsområdet som behandles er arealplanlegging, og særlig kommunenes ansvar for å utrede og forebygge skadelige, klimaendringsrelaterte konsekvenser i forbindelse med dette arbeidet. Sentralt blant plan- og bygningslovens mange formål og hensyn, står generell samfunnsikkerhet og beskyttelse av befolkningens liv,

helse og materielle verdier. Senere års naturhendelser (pinseflommen på Østlandet i 2011, orkanen "Berit" i november samme år, samt vårflokkene i 2012 og 2013) har tydelig vist hvordan arealdisponering kan innvirke på slike hendelsers skadepotensiale.

Plan- og bygningsloven gir kommunen plikt til å sørge for såkalte risiko- og sårbarhetsanalyse i forbindelse med utbyggingsplaner. Fare og risiko skal avmerkes som hensynssooner, og skader og tap forebygges. Et eget kapittel behandler usikkerhet og risiko som elementer i forvaltningens avgjørelser. Avhandlingen vil gjøre rede for gjeldende regler om utredning av og tilpasning til klimaendringer i kommunal arealplanlegging. Basert på dette vil det vurderes om reguleringen er tilstrekkelig og hensiktsmessig for å oppnå de fastsatte mål. En artikkel basert på tematikk fra avhandlingen ble publisert i Nordisk miljørettslig tidskrift i desember 2012.

Prosjektet har arrangert to seminarer i perioden. 24. oktober 2012 ble det avholdt et forskerseminar i Bergen med tittelen "Usikkerhet og klimatilpasning: Hvordan forstå analysere og beslutte på grunnlag av ufullstendig kunnskap?" Seminaret samlet forskere fra et bredt spekter av fagområder, fra flere institusjoner. Dessuten ble det 2. november 2012 holdt et seminar om temaet naturskadeforsikring.

Øystein Block leverte våren 2012 sin masteroppgave med tittel: «*Avkortning av naturskadeerstatning*». Oppgaven har et rettsdogmatisk utgangspunkt. Den søker å kartlegge innholdet av de materielle avkortningsreglene, men også å kartlegge den rammen som avkortningsspørsmålene avgjøres innenfor, herunder spørsmål om forvaltningens kompetanse og omfanget av domstolskontrollen.

Adnan Maric ble ansatt som vit.ass. fra høstsemesteret 2012 for å skrive masteroppgave om naturskadeforsikringsloven: "*Naturskadeforsikring: organisering og dekningsomfang*". Han leverte våren 2013.

Ventede klimaendringer har gjort forsikringsordningen aktuell. Mange er enige om at disse endringene medfører at naturulykkene kommer oftere, og har større omfang og skadepotensiale. Med tilpasninger av regelverk kan man komme disse endringene i møte, og redusere de negative konsekvenser dette har for privat og offentlig eiendom. Slike tilpasninger fordrer kunnskap om det eksisterende regelverket, noe som for naturskadeforsikringens vedkommende har vært svært mangelfullt. Masteroppgaven er et bidrag til å avhjelpe dette.

1.3 Annet

På Juridisk fakultet i Oslo har klimarett kommet inn i undervisningen innenfor både internasjonal og nasjonal miljørett, og temaet behandles i nye lærebøker. I 2011 ble det dessuten opprettet et eget valgemen i "International Climate Change and Energy Law". Fagansvarlig er professor Christina Voigt.

2. ENERGIRETTSSAMARBEID

Naturressursgruppen representerer fakultetet i styringsgruppen og faggruppen i det tverrfakultære forskningsprogrammet "Miljøendringer og bærekraftig energi" MILEN ved Universitetet i Oslo.

I 2011 ble gruppen med som "underleverandør" til et nytt Forskningscenter for miljøvennlig energi (FME), "Oslo Center for Research on Environmentally friendly Energy – CREE") under ledelse av Frisch-senteret. Samarbeidet har blant annet resultert i 3 artikler i løpet av 2012-2013.¹

Gruppen har inngått avtale med Energi Norge om finansiering av en masteravhandling i energirett. Prosjektets overordnede tema er rettslige rammer for energiforvaltning og miljøforvaltning, herunder vassdragsforvaltning, ved tiltak og naturinngrep som utbygging og drift av anlegg for produksjon av fornybar energi. **Jenny Walderhaug Jensen** ble ansatt i stillingen våren 2013. Hennes avhandling med foreløpig tema «*rettslige konsekvenser som følge av infrastrukturforordningen*» planlegges levert våren 2014.

3. UTMARKSPROSJEKTET

Prosjektet "Utmarksrettigheter og samfunnsendring. Rettigheter, organisering og regulering i norsk utmark i møte med næringsendringer og miljøproblemer" er finansiert fra to programmer i Norges forskningsråd, JUSISP og AREAL, for 4 år fra og med 2007. JUSISP-delen ble formelt avsluttet i 2011 med rapport til Forskningsrådet som bl.a. ble nærmere omtalt i Forskningsrådets rapport "Et krafttak for juridisk forskning. Prosjektkatalog – resultater pr. september 2010", og også trukket frem på Forskning.no og UiOs forskningsside.

To PhD-stipendiater ble tilsatt sommeren 2007: Katrine Broch Hauge med prosjektet "Småkraftverk, ein studie i samarbeidstiltak i utmark" og Nikolai Kristoffersen Winge med prosjektet "Kampen om arealene".

3.1. "Kampen om arealene"

Nikolai Kristoffersen Winge disputerte 4. oktober 2012. I avhandlingen tar han opp spørsmålet i hvilken grad beslutninger om arealbruksendringer bygger på en helhetlig vurdering av hva som samfunnsmessig sett er den mest optimale arealanvendelsen. Rettsbildet innenfor utmarksforvaltningen kan karakteriseres som fragmentert og sektorbasert. Det er en rekke lover som har betydning for hvordan utmarksareal skal disponeres, hvor kompetansen til å treffe beslutninger er fordelt på tvers av sektorer og på flere beslutningsnivåer i forvaltningsapparatet. De fleste lovene har nokså avgrensede formål knyttet til hvordan arealene skal, eller ikke skal, brukes. Dette skaper utfordringer med å sikre at beslutninger innenfor et sektorområde skjer med tilstrekkelig hensyntagen til andre forvaltningsinteresser.

Avhandlingen viser at dagens fragmenterte og sektoriserte rettsituasjon skaper en interessekamp mellom ulike forvaltningssektorer. En slik «kamp om arealene» skaper en situasjon hvor de ulike forvaltningsaktørene i stor grad kjemper om gjennomslag for sine interesser i enkeltsaker. Dette i motsetning til en prosess hvor myndighetene i samarbeid kommer frem til langsiktige og helhetlige løsninger som er best for fellesskapets interesser. Mangel på rettslige styringsmidler for å ivareta helhetshensyn kan være en medvirkende årsak til den uheldige bit-for-bit-utbyggingen i utmarksområdene. Avhandlingen viser dette gjennom en analyse av rettsregler som aktualiseres ved søknad om utbyggingstiltak. Her reises særlig spørsmålet om hvilke virkemidler lovgivningen inneholder for å ivareta hensynet til arealinteresser som er sårbare for arealbruksendringer. Prosjektet tar både for seg virkemidler i lover om har til formål å beskytte bestemte utmarksinteresser mot skadelige inngrep, slik som naturmangfoldloven, kulturminneloven, reindriftsloven mv., virkemidler i plan- og bygningsloven, samt virkemidler i sektorlovgivningen som gir myndighetene hjemmel til å gi tillatelse til

¹. Parchomovsky, Gideon & Endre Stavang, The Environmental Option, CREE Working Paper 13/3.

2. Parchomovsky, Gideon & Endre Stavang, Contracting around tort defaults: The knock-for-knock principle and accident costs, CREE Working Paper 13/14.

3. Helman, Lital, Parchomovsky & Stavang, Dynamic Regulation and Technological Competition: A New Legal Approach to Carbon Capture and Storage, In: Donald Zillman et al (eds), The Law of Energy Underground, Oxford University Press (forthcoming, 2014).

utbyggingstiltak. Utbygging av anlegg til produksjon og transport av energi som casestudie for å illustrere de utfordringene man står overfor i dagens utmarksforvaltning.

Winge fikk H. M. Kongens gullmedalje for sin avhandling. Avhandlingen ble publisert som bok i 2013.²

3.2. "Småkraftverk, ein studie i samarbeidstiltak i utmark"

Katrine Broch Hauge Tittelen på hennes avhandling er nå «Bruk av tvangsmiddel ved etablering av småkraftverk. Særleg om kompensasjonsnivået i lys av avtalepraksis på området.»

«Spørsmålet i avhandlinga er todelt. Det første spørsmålet er korleis erstatningsnivået for fallrettar bør vera. For å svara på spørsmålet nyttar kandidaten ulike metodiske innfallsvinklar for å få eit grep om verknadene av tvangsbruk av eigedom i desse sakene. Det andre spørsmålet er kor langt ein kan koma i nå dette målet ved å bruke eksisterande lovgrunnlag. Temaet er avgrensa til eit spesielt formuesgode, fallrettar, og til eit spesielt føremål, etablering av småkraftverk.

Emnet er eit døme på bruk av tvangsmiddel til noko anna enn dei klassiske allmenne tiltaka det tradisjonelt har blitt oreigna til føremon for slik som vegar, sjukehus etc. Så langt syner avhandlinga at tvangsbruk av eigedom til private føremål har gode grunnar for seg, men at ein bør vurdera erstatningsnorma annleis enn i tilfelle som liknar meir på generelle reguleringar.

Den andre innfallsvinkelen er å undersøkje kva dei tradisjonelle argumenta for tilleggserstatning på området for vassdragsretten har vore. Ved eit djupdykk i historiske reglar og kjelder blir det stadfesta at lovgivar ved innføringa av reglane såg til parallellen med friviljuge tingingar.

Den tredje innfallsvinkelen er bruk av økonomisk teori for å drøfte korleis ei erstatningsnorm ideelt sett bør vera for fallrettar som blir oreigna til bruk i småkraftverk

I den andre hovuddelen i avhandlinga ser stipendiaten på kor langt ein kan koma med å bruke dei rettsreglane vi har i dag i ekspropriasjonserstatningslova og jordskiftelova for å nå eit slikt ideelt resultat.»

Levering av avhandling vil skje høsten 2014.

3.3 Beiteprosjekt

Heidi Anita Skjærvik ble ansatt som vit.ass. fra høstsemesteret 2011. Dette ble finansiert gjennom det norske beiteprosjektet. Hun fullførte sin masteroppgave om "Gjerder i beiteområder" våren 2012. Avhandlingen er publisert i Institutt for privatrett, Skriftserie 191 – 2013.

3.4 "Grønt partnerskap i norsk natur- og kulturminnevern"

Gruppen deltar i det tverrfaglige prosjektet (Conservation Covenants in Norway (CoCoviN)) som tar for seg erfaringer med ordningen for frivillig vern av kulturlandskap i landbruket. Prosjektet er finansiert av Forskningsrådet og ledes av Norsk institutt for naturforskning (NINA).

² Winge, *Kampen om arealene*, Universitetsforlaget (2013)

4. VEI- OG EKSPROPRIASJONSRETT

Statens vegvesen finansierer årlig en vit.ass.-stilling for studier av ekspropriasjonsrettslige spørsmål knyttet til veiplanlegging og –utbygging, og det holdes regelmessig et seminar i Vegdirektoratet om slike spørsmål med bl.a. presentasjon av vit.ass.-oppgavene.

Anna Føllesdal ble ansatt som vit.ass. på dette prosjektet høsten 2011. Hun skrev om salgsverdi prinsippet i ekspropriasjonserstatningsloven § 5, med særlig henblikk på mulighetene for prosentvis påslag. Anna Føllesdal leverte høsten 2012 sin avhandling «*Salgsverdi med påslag som grunnlag for ekspropriasjonserstatning*».

Linn Vårhus Sørhaug ble ansatt som vit.ass. på prosjektet fra høsten 2012. Hun leverte våren 2013 sin avhandling «*Veiprivatisering - En redegjørelse for regler om privatisering av kommunale veier*». I avhandlingen behandles eiendomsrett til veigrunn som opprinnelig var privat, som så blir kommunal vei, for å så igjen å bli privat vei. Matrikulering av veigrunn behandles. Videre behandles reglene for naturskadeerstatning for privat vei der kommunen eier grunnen. Avhandlingen ble publisert i Institutt for privatretts skriftsserie nr. 194 - 2014

Anders Jahr Svalheim ble ansatt som vit.ass høsten 2013. Foreløpig tittel på hans avhandling er: *Ekspropriasjonserstatningsloven § 7, om det såkalte gjenervervsprinsippet i ekspropriasjonsretten.*

5. "CONSISTENCY IN ENVIRONMENTAL LAW" (MILJØ 2015).

Prosjektet "Consistency in Environmental Law" er finansiert over fire år fra 2008 av programmet Miljø 2015 i Norges forskningsråd.

Consistency prosjektet gjennomførte våren 2012 konferansen «Rule of Law for Nature» (se eget punkt under «Konferanser»).

Den første PhD-stipendiaten, **Froukje Maria Platjouw**, tiltrådte sommeren 2008. Hennes prosjekt har (foreløpig) tittel "Policy Coherence for Ecological Sustainability - Integrating Law, Economics, and Governance for Sustainable Ecosystem Management".

«The project assesses the question of whether the legal system is actually supportive to an ecosystem approach or instead hampering it. The ecosystem approach requires a holistic and integrative approach to ecosystems. Environmental law, which is rather fragmented and contains a degree of discretion, however appears to complicate the operationalisation of such an ecosystem approach. The ecosystem has not only been demarcated into various jurisdictional zones at different levels, ecosystem considerations are also rarely being integrated into decision-making processes. Besides the practical difficulties of inter-sectoral cooperation and scientific knowledge and uncertainty about ecosystem functioning, the architecture and nature of environmental law also seems to play a role in the realisation of the ecosystem approach. The project aims to assess the role of law more thoroughly in this regard.»

I 2012 hadde Platjouw et forskningsopphold i Amsterdam. Her drev hun empirisk forskning på regulering og forvaltning av den norske og nederlandske delen av Nordsjøen, særlig så hun på økosystemtilnærmingen i de to landene og graden av fragmentering og skjønnsmessighet i regelverket.

Levering av avhandlet vi skje sommeren 2014.

Den andre PhD-stipendiaten, **Ingrid Wang Andersen**, tiltrådte i august 2009. Hennes prosjekt gjelder gjennomføringen av EUs vannrammedirektiv i norsk rett og den betydningen det får blant annet for anvendelse av forurensnings- og vassdragslovgivningen. Direktivets reguleringsmetode gjennom miljøkvalitetsmål er et forholdsvis nytt og uprøvet virkemiddel i norsk rett, som i prinsippet skal bidra til større grad av konsistent miljøvernarbeid.

Constance Haugland ble ansatt som vit.ass. fra januar 2012. Hun leverte i januar 2013 avhandlingen "*Om intergenerasjonell rimelighet i internasjonal miljørett*". Miljøhandlinger i dag vil ofte ha langsiktige virkninger og dermed kunne påvirke fremtidige generasjoners leveforhold i form av miljøkvalitet. Dette reiser en rekke etiske spørsmål. Oppgaven vil undersøke i hvilken grad det er hensiktsmessig å tilkjenne fremtidige generasjoner rettigheter i miljølovgivningen i dag.

5.1. Diverse

Gruppen er med i det tverrfaglige prosjektet "Water Pollution Abatement in a System of Multi-level Governance: A study of Norway's implementation of EUs Water Framework Directive" (WAPABAT). Prosjektet ledes av Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR). Ingrid Wang Andersen ble innvilget permisjon fra stipendiatstillingen i juli, august og september 2013 for å skrive en artikkel om implementeringen av vanddirektivet i norsk rett. Artikkelen ble publisert i et temanummer dedikert til vann og vannforvaltning i tidsskriftet Kart og Plan, høsten 2013³.

6. PREVENTING ENVIRONMENTAL EFFECTS OF PRODUCTS THROUGH PRODUCER RESPONSIBILITY

Prosjektet startet høsten 2011. Det har en bevilgning fra Forskningsrådet på 3,675 mill. og har internasjonale partnere fra universitetene i Lund, Bremen, Groningen og Saint Louis (Bryssel). Prosjektet har som mål å skaffe ny innsikt og bygge generell akademisk kompetanse i et felt av økende betydning: produsenters og importørers ansvar for miljøeffekten av produktene. Internasjonalt er dette et bredt forskningsfelt både innen miljørett, handelsrett og miljøøkonomi. Oppgaven er først å avklare det juridiske innholdet i så vel norske regler som relevante internasjonale regler for å få en bedre forståelse av muligheter og begrensninger i vårt nasjonale lovverk. Dernest er målet å analysere reglene for å identifisere utfordringer og problemer knyttet til å redusere miljøeffekter av produktene.

Hovedelementet i prosjektet er et doktorgradsprosjekt særlig rettet mot utvidet produsentansvar. Stipendiatstillingen ble utlyst internasjonalt og **Eléonore Maitre-Ekern** fra Sveits fikk stillingen. Hun startet i februar 2012 med kontorplass på IOR. Fra august 2012 til juni 2013 hadde Maitre-Ekern et opphold som gjesteforsker ved Institute of European Studies I Brussel.

Charlotte Nordbakken ble ansatt som vit.ass. fra høstsemesteret 2012. Hun leverte i 2013 sin avhandling "*Rett i søpla : Rettslig analyse av en returordning for elektrisk og elektronisk avfall basert på prinsippet om utvidet produsentansvar*". Fremstillingen hadde to mål; (1) å klargjøre og analysere innholdet i og forholdet mellom aktørene i returordningens plikter til innsamling og behandling av EE-avfall og (2) å vurdere om returordningen bidrar til å oppfylle prinsippet om utvidet produsentansvar og om dette i så fall gjøres på en god måte. En vurdering av reglene i avfallsforskriften opp mot WEEE-direktivet. Avhandlingen konkluderte med at returordningen som hovedsak fungerer godt, men at det likevel er rom for forbedring særlig hva gjelder forholdet mellom forskrift og direktiv, men også i selve utformingen av reglene i forskriften. Videre at produsentansvaret ikke er særlig godt gjennomført i regelverket og at man i Sverige blant annet har valgt en organisasjonsform som i større grad ivaretar prinsippet. Oppgaven publiseres i Marlus.

³ Andersen, Ingrid Wang (2013). EUs rammedirektiv for vann - miljøkvalitetsnormer for vannmiljøet i møte med norsk rett. Kart og Plan. ISSN 0047-3278. 73(5), s 355- 366

7. PROSJEKTET IMPLEMENTING REDD IN TANZANIA (PITRO).

Dette er et samarbeidprosjekt med det juridiske fakultet ved University of Dar-es-Salam (UDSL) ved professor og dekanus John P. Kabudi. Det går ut på støtte til undervisning og forskning i internasjonal miljørett og klimarett, med særlig fokus på spørsmål knyttet til REDD-mekanismen i det internasjonale klimaregimet (Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation in Developing Countries) og gjennomføringen i Tanzania.

I august 2012 ble det gjennomført et ukelangt kurs/seminar for ca. 30 universitetslærere og –forskere fra alle juridiske fakulteter i Tanzania, avholdt i Arusha. Det ga innføring i internasjonal miljø- og klimarett og menneskerettigheter og i rettslige spørsmål knyttet til REDD både internasjonalt og nasjonalt i Tanzania. Christina Voigt, Ingunn Ikdahl og Hans Chr. Bugge foreleste. Med dette var prosjektet fullført.

8. TINGSRETT

Vitenskapelig assistent **Natasja Svenneby Plur** ble ansatt høsten 2013. Hun er finansiert via Nordisk Ministerråd ved Nordisk institutt for sjørett, men er tilknyttet gruppen. Hun skriver avhandling om regulering av balanseforholdet i tomtfestekontrakter.

Thor Falkanger kom med en ny utgave av *Norsk tingsrett* i 2012 og med boken *Landbruksrett* i 2013.

III. KONFERANSER/SEMINARER

2012

09.-11. mai 2012 – "Rule of Law for Nature"

Den internasjonale forskningskonferansen "Rule of Law for Nature" ble gjennomført på Det juridiske fakultet, Universitet i Oslo, 9.-11. mai 2012. Konferansen samlet over 100 forskere og andre eksperter i miljørett fra mer enn 20 land. Naturressursgruppen var arrangør for konferansen.

I forhold til den opprinnelige søknaden til Norges forskningsråd om økonomisk støtte, ble konferansen utvidet. Opprinnelig skulle konferansen holdes i Det norske Vitenskapsakademis lokaler i Oslo, med planer om ca. 25 foredrag. Den invitasjonen og "call for papers" som ble sendt ut, ble imidlertid møtt med så stor internasjonal interesse at denne rammen ikke kunne holdes. Mer enn 140 forslag i form av abstracts kom inn, de fleste fra fremtredende professorer og yngre forskere på feltet fra en rekke forskjellige land, også utviklingsland. Det var en stor og spennende faglig spredning, og forslagene var gjennomgående av høy relevans og kvalitet.

Dette ga en mulighet til å gjøre konferansen faglig enda viktigere og mer verdifull. I alt tok vi inn 52 innlegg, og måtte da delvis organisere konferansen i parallelle sesjoner etter tema. Da dette på grunn av lokalitetene ikke lot seg organisere i Vitenskapsakademiet, ble konferansen flyttet til Det juridiske fakultet (Gamle festsal) og Edderkoppen teater. Samtidig ble budsjettet utvidet gjennom andre eksterne bidrag, deltageravgift og større egenandel fra fakultetet. I forståelse med Forskningsrådet ble midler fra prosjektet Consistency in Environmental Law anvendt. Temaet for konferansen er meget relevant for de grunnleggende problemstillingene dette prosjektet behandler.

Konferansen tok opp en rekke aktuelle utfordringer og temaer i nasjonal og internasjonal miljørett, som reflekteres i titlene på konferansens 8 sesjoner:

1. *Grunnleggende spørsmål og temaer i miljøretten*
2. *Økosystemtjenester og økosystemtilnærming*
3. *Nye prinsipper i internasjonal miljørett*
4. *Nye virkemidler i behandlingen av miljø saker*
5. *Vern av det marine miljø*
6. *Perspektiver fra utviklingsland*
7. *Miljøvern i lys av selskaps- og handelsrett*
8. *Rettigheter og etikk i miljøvernet.*

Det er vårt klare inntrykk ut fra de mange positive tilbakemeldingene vi har fått, at det faglige utbyttet av konferansen ble meget godt og mer enn oppfylte forventningene.

Ca. 25 av presentasjonene på konferansen ble samlet og redigert til en bok "Rule of Law for Nature. New Dimensions and Ideas in Environmental Law". Bokens redaktør er professor Christina Voigt. Boken ble utgitt på Cambridge University Press i 2013.

16. mai 2012 - "International climate change regulation: Top down or bottom up?"

Seminaret ble arrangert sammen med forskergruppen Internasjonale relasjoner. Formålet var: to assess research-based knowledge about the pros and cons of a 'bottom up' vs a 'top down' approach in climate change regulation. This will be seen in an inter-disciplinary perspective (law, economy and political science).

24. oktober 2012 - "Usikkerhet og klimatilpassing"

Seminar. Hvordan forstå, analysere og beslutte på grunnlag av ufullstendig kunnskap?

Ph.d. kandidat Eivind Junker i forskergruppen for naturressursrett er en av initiativtakerne. Seminaret er et felles initiativ fra Vestlandsforskning og juridiske fakultet ved universitetene i Bergen og Oslo.

5. November 2012 - "The political economy of property law"

Seminar. Tema: Visiting scholar Dr. Livia Navone's research focuses on the political economy of property law and on the impact of institutional changes on the development of property law, with special attention to the role of collective property rights for society.

2013

27. september – Seminar hos advokatfirmaet Lund & Co

Seminar. Samarbeid med Stein Erik Stinessen. Innlegg om mineralutvinning, fallrettigheter, norsk energirett og EU-direktiver, naturressursbeskatning og orientering om forskergruppens øvrige prosjekter.

05. november 2013 - "The role of regional courts for economic integration, environmental and human rights protection"

Seminar. Gjesteforsker Professor Oliver C. Ruppel (Stellenbosch University South Africa) med tema: The role of regional courts for economic integration, environmental and human rights protection: Lessons learnt from the Tribunal of the Southern African Development Community (SADC)

Seminar. Professor Nigel Bankes fra the University of Calgary foreleste om: The Columbia River Treaty - US\Canada, hydro electric power and flood control.

IV. INTERNE SEMINARER M.V.

2012

6.januar 2012

Professor Hans Christian Bugge holdt "nyttårskåseri":

Fra "Romskipet Jordan" til "bærekraftig utvikling". Et historisk tilbakeblikk.

20. januar 2012

Naturressurslunsj: Idémyldring om aktuelle temaer for vårens naturressurslunsjer og gjensidig orientering om status og aktiviteter fremover.

26. januar 2012

Midtveisevaluering. Froukje Platjouw presenterte sin avhandling

Environmental law & the Ecosystem Approach: Consistency in the Regulation of Value Judgements on Ecological Systems».

7. februar 2012

Tingsrettskollokvium: Ulike perspektiv på egedomsrettsomgrepet.

Diskusjonen tok utgangspunkt i tre artiklar frå heftet «property: A bundle of Rights?

9. februar 2012

Heldagsseminar, Voksenåsen: Faglige utfordringer, forskningstema og mulige prosjekter/virksomheter.

Gruppearbeid knyttet til utmarksforvaltning og klima/energi. Innledninger om forvaltning av marine ressurser.

17. februar 2012

Naturressurslunsj: HAV21.

HAV21 er et strategiprojekt for marin sektor for å fremme bærekraftig næringsutvikling og god forvaltning av det marine miljøet. Gruppen ga innspill strategiprojektet HAV21.

24. februar 2012

Naturressurslunsj: "The World Ocean in Globalisation. Felleslunsj med folkerettsgruppa"

Innledning ved Davor Vidas fra FNI.

2.mars 2012

Naturressurslunsj: "Markaloven"

Miljøjuridisk rådgiver hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Bjørn Bugge, orienterte om rettslige spørsmål i forbindelse med gjennomføringen av Markaloven.

13.mars 2012

Gjesteforelesning: "Fragmentation and Governance Risk in International Energy Institutions." Gjesteforelesning ved professor Tim Meyer fra University of Georgia i samarbeid med selskapsrettsforumet og forskergruppen "Sustainable Companies".

16.mars 2012

Naturressurslunsj: "Reglene om avkortning av naturskadeerstatning."

Vit.ass. Øystein Block la frem sin masteravhandling.

23.mars 2012

Naturressurslunsj: "Preventing environmental effects of products through producer responsibility". Stipendiat Eléonore Maitre-Ekern la frem sine foreløpige tanker om dette prosjektet.

27. april 2012

Naturressurslunsj: «Fremtidige generasjoner miljørettigheter».

Vit.ass. Constance Straume Haugland innledet om temaet for sin masteravhandling.

15. mai 2012

Naturressurslunsj: «Forvaltning av fornybare ressurser» – ny bok.

Innledninger ved forfatterne Torbjørn Trondsen og Peter Ørebech.

15. juni 2012

Naturressurslunsj: «Koordinering av nett og produksjon».

Vit.ass. Line Ramm Bjerke presenterte temaet for sin masteravhandling.

7. september 2012

Naturressurslunsj: "NFR-programmer."

Seniorrådgiver Jonas Enge i Norges Forskningsråd redergjorde for kommende utlysninger og program – også internasjonale- av interesse for Naturressursgruppen.

21. september 2012

Naturressurslunsj: "The ecosystem approach in the marine environment".

Froukje M. Platjouw innledet om "Legal challenges for the application of the ecosystem approach in the marine environment."

12. oktober 2012

Naturressurslunsj: «Veiprivatisering.»

Vit.ass. Linn Vårhus Sørhaug, presenterte sin oppgave om veiprivatisering.

19. oktober 2012

Naturressurslunsj: «REDD-prosjektet fra et sosialantropologisk ståsted".

Professor emerita Signe Howell ved Sosialantropologisk institutt presenterte REDD-prosjektet fra et sosialantropologisk ståsted.

2. november 2012:

Naturressurslunsj: Vit.ass. Adnan Maric presenterte sitt emne for masteravhandlingen "Naturskedeforsikring: organisering og dekningsomfang".

9. november 2012

Naturressurslunsj: Elektroniske produkter som avfall – produktansvar og miljøskade

Vit.ass. Charlotte Nordbakken presenterte sitt emne for masteravhandlingen.

16. november 2012

Naturressurslunsj: «Om Nagoya-protokollen og arbeidet med forskrift etter naturmangfoldloven om uttak og utnyttning av genetisk materiale.»

Ved Seniorrådgiver i Miljøverndepartementet Gaute Voigt-Hanssen

30. november 2012

Naturressurslunsj: "Tilpassing til klimaendringer gjennom arealplanlegging».

Stipendiat Eivind Junker presenterte temaer fra PhD-avhandlingen han arbeider med.

2013

25. januar 2013

Naturressurslunsj: Beretninger fra klimakonferansen i Doha

Forventninger og resultater, ved professor Christina Voigt

1. februar 2013

Naturressurslunsj: Application of the ecosystem approach. The EU Marine Strategy Framework Directive.

Katrin Brooks innledet om "Application of the ecosystem approach in light of different value systems: legal implications for achieving the aims of the EU Marine Strategy Framework Directive". Katrin Brooks er jurist og forsker ved Universitetet i Tartu, Estland.

8. februar 2013

Naturressurslunsj: Europeisk energipolitikk

Dag Harald Claes, professor i statsvitenskap ved UiO, innledet med foredraget "Europeisk energipolitikk - felles mål og strategi? Implikasjoner for Norge".

15. februar 2013

Naturressurslunsj: EØS-avtalen og arealplanlegging

Hans Christian Bugge innledet med foredraget "EØS-avtalen og arealplanlegging".

8. mars 2013

Naturressurslunsj: Land reclamation in China

Yang Hua, som er gjesteforsker ved Institutt for offentlig rett dette året, innledet med foredraget "Land reclamation in China: Legislation and Environmental Issues".

15. mars 2013

Naturressurslunsj: Konesjonsvilkår som styringsvilkår

Vitenskapelig assistent ved Institutt for offentlig rett, Hege Jordbakke, la frem temaet for sin masteravhandling: "Konesjonsvilkår som styringsverktøy for å ivareta miljøhensyn - med fokus på konsesjoner til småkraftverk".

19. mars 2013

Tingsrettskollokvium: Veiprivatisering

Vit.ass. Linn Vårhus Sørhaug presenterte sitt arbeide. Teamet for hennes avhandling er veiprivatisering. På kollokviet drøftet hun problemstillingen "Hva innebærer det at kommunen forbeholder seg eiendomsretten til vei som er lagt ut til bruk som privat vei?"

10. april 2013

Tingsrettskollokvium: Jordskiftedomstolene i endring

Førsteamanuensis ved UMB, Øystein Bjerva, presenterte temaet "Vilkårene for jordskifte - i tråd med tida og tilhøva?". Temaet springer ut av doktorgradsprosjektet "Jordskiftedomstolene i endring", som han forsvarte i 2012.

12. april 2013

Naturressurslunsj: Ny strategi for mineralnæringen

Nærings- og handelsdepartementets nye strategi for mineralnæringen. Mineralnæringen utfordrer miljøet og annen arealbruk. Mineralstrategien ble gjennom korte innlegg kommentert av Ole Kr. Fauchald, Hans Christian Bugge og Kirsti Strøm Bull.

19. april 2013

Naturressurslunsj: UiOs tverrfaglige energisatsing

Professor Anders Elverhøi ved Institutt for geofag redegjorde for UiOs tverrfaglige energisatsing. Elverhøi skal lede denne satsingen.

26. april 2013

Naturressurslunsj: Environmental regulation for nanotechnologies

Stipendiat ved Institutt for offentlig rett, Nertila Kuraj, presenterte sitt PhD-prosjekt: "REACHing an Environmental Regulation for Nanotechnologies. Preventing and recucing the enviromental impacts of nano substances and nanomaterials through the chemical policy and the shifting of producer responsibility within REACH". (Regulation 1907/2006 on the Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemical substances. Dette EU-regelverket trådte i kraft i 2007 i EU, og ble implementert i Norge i 2008.)

31. mai 2013

Naturressurslunsj: Brudd på miljølovgivning

Stipendiat ved Institutt for offentlig rett, Jon Christian F. Nordrum, holdt foredrag med temaet: "Sanksjoner og reaksjoner mot foretak som bryter miljølovgivning - eksempler fra akvakulturnæringen."

17. juni 2013

Sommersamling på Sæterhytten, Bygdøy.

Professor Erik Røsæg presenterte "The Oslo Law of the Sea Forum" og diskuterte felles problemstillinger og samarbeidsmuligheter. Christina Voigt og Ole Kr. Fauchald redegjorde for PluriCourts og betydningen for Naturressursgruppen. Nikolai Winge innledet om klima- og energiplanlegging I kommunene. NVE og Klif presenterte aktuelle problemstillinger og Thor Falkanger innledet om oppmykning av jordloven.

6. september 2013

Naturressurslunsj: Høstens første møte

20. september 2013

Naturressurslunsj: Infrastrukturforordningens rettslige konsekvenser for det norske konsesjonssystemet og spørsmål om EØS-relevans

Vit.ass. Jenny Walderhaug Jensen innledet om sitt avhandlingstema.

11. oktober 2013

Naturressurslunsj: Gjenervervsprinsippet i ekspropriasjonsretten

Vit. assistent Anders Jahr Svalheim la frem sitt oppgavetema: Ekspropriasjonerstatningloven § 7, om det såkalte gjenervervsprinsippet i ekspropriasjonsretten.

18. oktober 2013

Naturressurslunsj: Rammene for regulering av balanseforholdet i tomtefestekontrakter
Vit.ass. Natasja Svenneby Plur la frem sitt avhandlingstema.

25. oktober 2013

Naturressurslunsj: EUs avfallsdirektiv og sjørettslige oljeansvarsregler
Professor Erik Røsæg innledet.

28. oktober 2013

Tingrettskollokvium:Skjæringsfeltet immaterialrett/ tingsrett
Professor Ole Andreas Rognstad innledet.

01. november 2013

Naturressurslunsj: Utviklingstrekk i EUs miljø- og klimapolitikk - juridiske konsekvenser
Juridisk rådgiver i EnergiNorge Knut Krøpelien innledet.

22. november 2013

Naturressurslunsj: Vern av kulturlandskap: En komplisert oppgave - har vi den lovgivningen som trengs?
Professor Hans Chr. Bugge innledet.

29. november 2013

Naturressurslunsj: Om sammenhengen mellom norsk oljeproduksjon og globale klimautslipp
Professor Knut Einar Rosendahl fra UMB innledet.

13. desember 2013

Naturressurslunsj: Norge på langs
Vit. ass. Anders Jahr Svalheim kåserte om Norge på langs, etter sykkelturn fra Nordkapp til Lindesnes sommeren 2012.

V. GRUPPENS MEDLEMMER PER 31.12. 2013**Faste vitenskapelige ansatte:**

Professor Kirsti Strøm Bull , leder
Professor Inge Lorange Backer
Professor Ole Kristian Fauchald
Professor Ulf Hammer
Professor Endre Stavang (Forskningsopphold ved Universitetet i Arizona Høst2012/Vår2013)
Professor Christina Voigt
Professor emeritus Erling Eide
Professor emeritus Hans Christian Bugge
Professor emeritus Thor Falkanger
Førsteamanuensis Henrik Bjørnebye
Førsteamanuensis Ivar Alvik
Amanuensis Gert-Fredrik Malt

Midlertidig vitenskapelig ansatte:

Stipendiat Ingrid Wang Andersen
Stipendiat Katrine Broch Hauge

Stipendiat Eivind Junker
Stipendiat Hanne Sofie Logstein
Stipendiat Eléonore Maitre

Stipendiat Jon Christian Nordrum
Stipendiat Froukje Maria Platjouw
Stipendiat Nikolai Kristoffersen Winge

Vitenskapelige assistenter:

2012
Vit.ass. Anna Føllesdal
Vit.ass. Constance Straume Haugland
Vit.ass. Linn Vårhus Sørhaug
Vit.ass. Charlotte Nordbakken
Vit.ass. Adnan Maric
2013
Vit.ass. Jenny Walderhaug Jensen
Vit.ass. Anders Jahre Svalheim
Vit.ass. Natasja Svenneby Plur

"Tilknyttede":

Professor Beate Sjøfjell

Professor Geir Stenseth, Høgskolen i Lillehammer

Post.doc. Ingunn Ikdahl

Karen Eg Taraldrud, UMB

Dosent Steinar Taubøll, UMB

Førstelektor Einar Bergsholm

VI. ADMINISTRASJON

Nordisk Institutt for Sjørett er vertsinstitutt for Naturressursgruppen, og gruppen rapporterer til instituttets bestyrer professor Trine-Lise Wilhelmsen. Henrik Valderhaug Heussche er gruppens faste medarbeider med praktisk ansvar for prosjektoppfølgning og -økonomi, arrangementer, gjester mm.